

SİSTEM TEORİSİ AÇISINDAN „MAHALLE BASKISI“..

Münir Aktolga
Eylül 2013

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
“SİSTEM SİSTEM” DİYORUZ; NEDİR BU “SİSTEM”!	2
O HALDE SİSTEM ÖRGÜTLÜ BİR BÜTÜNDÜR !	2
SİSTEM, MADDELEŞMİŞ BİLGİDİR!	3
DOĞADA “MAHALLE BASKISI”	4
BİLİŞSEL TOPLUM BİLİMİNİN ESASLARI	6
“MAHALLE BASKISINA” BAŞKA ÖRNEKLER	9
MAHALLE İÇİNDEKİ MAHALLECİKLER!	10

GİRİŞ

„Mahalle baskısı“ Şerif Mardin'e ait bir kavram. Ancak, bilimsel olarak bu kavramın nasıl tanımlanacağını onun kendisi de bilmiyor!. “Konunun bilimsel araştırmalarla aydınlatılması gerektiğini” söylüyor.¹ Bu nedenle, bu makaleyle belki de konuya bizim de bir katkımız olmuş olur!...

“Mahalle baskısı”, genel olarak, bir toplumda toplumsal sistemin -ya da alt sistemlerin- kendine özgü kurallarından-varoluş ilkelerinden kaynaklanır (bu kurallar, ya da ilkeler söz konusu sistemin, ya da alt sistemlerin “bilgi temelini” oluştururlar); sistemin, dışardan gelen informasyonları-etkileri sahip olduğu bu bilgilerle-ilkelerle-kurallarla değerlendirerek, mevcut denge durumunu koruyabilmek için oluşturduğu toplumsal atalet direncini temsil eder (buradaki “toplumsal atalet direnci” kavramının altını çiziyoruz)..

“Mahalle baskısı”, her ne kadar bireyin henüz daha yeterince gelişmemiş olduğu kapitalizm öncesi toplumlar için üretilen bir kavramsa da, aslında işin özü evrenseldir, yani bütün sistemler, toplumlar, toplumsal alt sistemler ve gruplar için geçerli olan bir içeriğe sahiptir. Çünkü her durumda, toplumsal bir varlık olan birey, sisteme ait ortak bilgilere sahip olduğu, bu bilgileri (kuralları) benimsediği, kendi varlığını bunlara göre ürettiği sürece o sisteme dahil olur, onun tarafından kabul edilir ve koruma altına alınır. Bireyler-elementler- bu kuralların geçerli olduğu sisteme ait sınırlar içinde kaldıkları sürece özgürce hareket ederek varlıklarını sürdürürler.

Bir sistemin içindeki varoluşun sınırlarını-esaslarını belirleyen kurallar-bilgiler, adına yaşam bilgileri-kültür- dediğimiz, bilinç dışı olarak benimsenmiş, gözle görülmeyen-farkında olunmayan bilgilerdir. Bunların bilince çıkması (yani yaşamın-özgürce varoluşun-sınırlarını-koşullarını belirleyen uyulması gereken kurallar olarak ortaya çıkmaları), ancak, herhangi bir nedenle, bu kurallara aykırı bir durumun ortaya çıkmasıyla gerçekleşir. Böyle durumlarda, bu bilgileri benimsemeyen, bunlara aykırı hareket eden, ya da kimliğini-davranışlarını- bu bilgilere göre oluşturmayan unsurlar-bireyler, otomatikman, sistemi birarada tutan bir “merkezçekim kuvvetinin” varlığını hissederler ve onun etkisi altına girerler. Yani, toplumsal

¹ Hürriyet Gazetesinde çıkan ve bu kavramı meşhur eden röportajda böyle diyor Ş.Mardin..

bir sistem, kendi varoluş koşullarını-sınırlarını-, ilk kez, bunlara aykırı bir davranış ortaya çıktığı zaman ortaya koyar. Bu türden davranışlara yol açanlar da ancak o an kendilerini mevcut sisteme bağlayan belirli bağların olduğunun farkına varırlar; ve öyle olur ki, bu durumda bulunan kişiler önlerinde iki yolun bulunduğunu anlarlar. Ya, mevcut kurallara uyararak sistemin içinde kalacaklardır, ya da, bu kuralların dışına çıkarak, varlıklarını üretmek için başka sistemlere-kurallara-bilgilere tabi olacaklardır. Bunun dışında başka bir çözüm yolu yoktur. Hiçbir kurala-bilgi temelinde-bağlı olmadan “kendinde şey” olarak-varlığı kendinden menkul mutlak bir gerçeklik olarak- varolmak mümkün değildir. Değildir, çünkü insan dediğimiz varlık toplumsal bir gerçekliktir. O ancak toplum adı verilen bir mahallenin-sistemin içinde onun bir üyesi-elementi olarak varolabilir.

Konumuz “mahalle baskısı” olduğu için hep toplumsal sistemden, birey toplum ilişkisinden, bireyi topluma bağlayan ilk anda gözle görülmeyen kültürel bağlardan falan bahsediyoruz, ama işin esası aslında evrenseldir. Çünkü, bu evrende varolan şeyler (bu ister bir atom olsun, ister astronomik bir sistem, ya da bir canlı) belirli ilişkiler içinde-karşılıklı olarak birbirlerinin varlığını belirleyen belirli kurallar içinde- bu ilişkilere göre varolan izafi oluşumlardır. Yani, Bilişsel Toplum Bilimi terminolojisiyle “mahalle baskısı” olarak ifade ettiğimiz gerçeklik, aslında bütün sistemler için geçerli olan evrensel bir varoluş ilkesine işaret eder. Bu nedenle, konuyu bilimsel bir zeminde ele alabilmek için bizim de önce, genel olarak bir “sistem” nedir, “toplumsal bir sistem” deyince ne anlıyoruz buradan, yani işin özünden yola çıkmamız gerekiyor.²

“SİSTEM SİSTEM” DİYORUZ; NEDİR BU “SİSTEM”!

“Kendi aralarında bağlaşım-ilişki halinde olup, birbirlerinin varlık şartı olan; yani ancak bu bağlaşımın-ilişkinin sonucu olaraktır ki, birbirlerini yaratarak, birbirlerine göre bir varlığa sahip olabilen gerçekliklerin (ki bunları biz PARÇA ya da ELEMENT olarak tanımlıyoruz) meydana getirdiği bütüne bir SİSTEM denilir.

SİSTEM: Parça ve elementlerden oluşan bir bütündür.

PARÇA: Sisteme ait bir grup elementten oluşan birliklerdir.

ELEMENT: Bir sistemin daha küçük alt kısımlara bölünemeyen temel birimleridir”.

O HALDE SİSTEM ÖRGÜTLÜ BİR BÜTÜNDÜR !

“Sistem Teorisinin Esasları ve Varoluşun Genel İzafiyet Teorisi”nden alıntılar yapmaya devam ediyoruz:

“Bir sistemin daha küçük alt kısımlara bölünemeyen temel birimleri olan elementleri bir araya geliyorlar, “parça”, ya da “organ” adını verdiğimiz alt grupları oluşturuyorlar. Bu alt grupların birlikteliği de bir bütün olarak sistem gerçekliğini oluşturuyor”..

Ama, bu bir “örgüt” tanımı değil midir!

Elbette ki bir örgüt tanımıdır! Çünkü, bizim “sistem gerçekliği” diye tanımlamaya çalıştığımız şey aslında bir örgüttür!

Peki örgüt nedir o zaman? Ve neden örgüt?

² „Sistem Teorisinin Esasları ve Varoluşun Genel İzafiyet teorisi-Herşeyin Teorisi- www.aktolga.de 4. Çalışma

Her sistem (her örgüt), aslında bir bilgi işlem sistemi olup, çevreden dışardan gelen madde-enerjiyi-bilgiyi değerlendirerek işleyebilmek ve sonra da ortaya çıkan sonuçları “davranışlar” şeklinde ortaya koyabilmek için gerekli olan parçaların toplamı olan bir bütündür. Ve bu işlevini yerine getirirken, getirebildiği sürece var olur. Çünkü, var olmak demek, çevreye uyum sağlayabilmek için, çevreden gelen etkileri kendi içinde değerlendirip işleyerek ona karşı bir cevap-bir tepki oluşturabilmek demektir. Madde-enerjinin-bilginin her özgül var oluş biçimi (yani her sistem), dışardan gelen etkilere karşı bir tepki oluşturabilmek için gerekli olan örgütlenmeden ibarettir. Örgütlü olarak var olmanın gerekçesi, varlığını sürdürebilmek için gerekli olan tepkiyi-cevabı ancak bir örgüt olarak gerçekleştirebilmenin mümkün olmasıdır. Çünkü, çevrenin etkilerini değerlendirerek bunlara karşı bir reaksiyon oluşturabilmek için gerekli olan bilgiye ancak bir örgüt sahip olabilir. Bilgi, her durumda, bir örgütün parçaları-elementleri-üyeleri arasındaki ilişkilerle-bağlarla temsil edilerek kayıt altında tutulur (store, speichern). Bir örgüt var eden kurallar da bu bilgilerle-bağlarla belirlenir zaten. Sisteme -örgüte- dışardan gelen bilgileri -etkileri- bu bilgilerle-bağlarla değerlendirerek işlediğin sürece, bu bilgilerin-bağların belirlediği kurallar içinde kendi fonksiyonunu gerçekleştirerek varlığını üretmiş olursun. Belirli bir örgütün içinde, belirli bağlantılarla onun bir üyesi olarak varolmanın evrensel kuralı budur..

Bütünü oluşturan her alt grup, yani parça, sistemin dışardan gelen madde-enerjiyi-bilgiyi işlem sürecinde belirli bir işde uzmanlaşmış bir organıdır. Ama aynı anda bu organlar da kendi içlerinde gene belirli bir görevi yerine getirmekle uzmanlaşmış elementlerden oluşurlar. Bir organın çıktısı, bütün bu elementlerin örgütlü kolektif faaliyetlerinin sonucu olurken, organların (parçaların) kolektif faaliyetleri de sistemin bütününe çıktısını oluşturur. Örgüt içinde örgüt yani! İşte evrensel var oluşun sırrı budur!

Örneğin, organizma örgütlü bir sistemdir. Organlarımız bu sistemin madde-enerji-bilgiyi işlem sürecinde uzmanlaşmış alt uzmanlık grupları iken, hücrelerimiz de, hem organizmamızın temel yapı taşlarıdır, hem de aynı zamanda, içinde buldukları organa göre, her biri belirli “gen açılım faaliyetine” sahip olan uzmanlaşmış unsurlardır. Organizmanın temel yapı taşları olarak hepsi de aynı DNA yapısına sahiptirler. Ama her birinin, içinde buldukları organa ve faaliyete göre “gen açılım örnekleri” farklıdır (gen expression pattern).

Başka bir örnek de toplumdur. Toplumlar da organizma gibi örgütlü bir bütündür-sistemdir. Bu bütünü organlarını -örgütün parçalarını- ise toplumsal kurumlar-yapılar-sınıflar oluştururlar. Sistemin elementleri de insanlardır. “Her insan, içinde yaşadığı toplumun bir ürünüdür” derken anlatılmak istenilen şey, tek tek insanların yaşam bilgilerinin, kolektif hafızada yer alan sistemin bütününe ait bilgilerin (ki bunlara, toplumsal sistemin DNA’ları olarak “kültür” diyoruz) bir parçası olduğunun altını çizmektir. İnsanlar, toplumda içinde buldukları yere göre, bu hazineden-bilgilerden bir kısmını kullanarak kendi kişiliklerini oluştururlar. Aynen, bir hücrenin organizma içindeki yerine göre, belirli bir gen açılım örneğine sahip olabilmesi gibi...

SİSTEM, MADDELEŞMİŞ BİLGİDİR!

Öte yandan, bir örgütün -bir sistemin- oluşabilmesi için en azından iki elemente (kişiye!) ihtiyaç vardır (bunu A ve B olarak gösterelim). Tek kişilik örgüt-sistem olmaz!³

³ Bir insan, kendi içinde, milyarlarca elementten (üyeler) oluşan bir örgüttür; ama dış dünyanın karşısında o tek başına hiçbirşey ifade etmez (yani böyle “kendinde şey” bir varlık söz konusu değildir). O, yani “insan”, ancak, diğer insanlarla ya da çevreyle ilişkilerine bağlı olarak oluşan belirli örgütlerin içinde, onların üyesi olarak izafi bir varlığa sahip olabilir. Aynı şey bütün diğer varlıklar için de geçerlidir. Bu evrende, “tek başına”, varlığı kendinden olan -“kendinde şey-mutlak gerçeklikler”-

Neden mi olmaz?...

Önce, iki kişi neden biraraya geliyor onu görelim: Evet, neden bir araya gelir iki kişi? Ortak bir amacı gerçekleştirmek için mi? O halde, ortak bir amacı gerçekleştirmek için görev bölümü yapmaya dayanıyor işin özü. Görev bölümü ise, bir işin nasıl yapılacağıının belirlenmesi ve sonra da bunun hayata geçirilmesinden ibarettir.

İşte size varoluşun sırrı! Bu kadar basit! Adına ister örgüt, ister sistem deyin, bütün varlıklar kendi içlerinde, son tahlilde, belirli bir fonksiyonun (varoluş fonksiyonunun) yerine getirilebilmesi için yapılan bir görev bölümünden ibarettir! Her durumda esas olan, madde-enerji-informasyon şeklinde dışardan-çevreden gelen bir etkiye karşı o an sahip olunan dengenin (varoluş halinin) korunması olduğundan, önce, dışardan gelen etki değerlendirilerek mevcut dengeyi koruyabilmek için ona karşı bir reaksiyon modeli oluşturulur; sonra da, hazırlanan bu reaksiyon modeli gerekli davranış biçimleri şeklinde hayata geçirilir. Varoluşun amacı budur, bu fonksiyonun yerine getirilebilmesidir, görev bölümü denilen şey de zaten bunun için yapılır. Canlıların “yaşamı devam ettirebilme mücadelelerinin” esası da budur; yani, varoluş fonksiyonunu yerine getirebilmek için yapılan bir görev bölümüne dayanmaktadır herşey. Bu iş yapılırken de varolunmuş olunuyor zaten..

Peki neden en az iki elemente ihtiyaç duyuluyor bunun için, neden tek kişilik örgüt-sistem olmuyor? Neden “kendinde şey varlıklar”-“mutlak gerçeklikler” yoktur bu evrende?

1-Çevreden gelen etkileri-informasyonları değerlendirerek bunlara cevap verebilmek için bilgiye ihtiyaç vardır.

2-Bilgiye sahip olabilmek -kendi içinde belirli bir bilgiyi kayıt altında tutabilmek- için ise bir ilişki zemininde varolmak gerekir. Çünkü bilgi, ancak bir ilişkiyle -belirli bağlarla- temsil olunarak kayıt altında tutulabilir. İlişki olmadan -bağlar olmadan- bilgi de olmaz. En basit ilişki ise, ne türden olursa olsun, iki element-kişi arasındaki bağıdır. Şöyle ifade edelim:

SİSTEM=A+B ise, işte, aradaki o “+” işaretidir ki, A ile B arasındaki ilişkileri -bağı- ve bu ilişkilerle kayıt altında tutulan bilgiyi temsil eden de odur (buradaki A ve B rasgele seçilmiş sembollerdir)..

Yani, her durumda, bir A ile bir B’yi bir biçimde birbirine bağlayan -bu iki unsuru birbiriyle ilişki haline getiren- şeydir bilgi. Ortaya çıkan sonuca da bir sistem, ya da örgüt diyoruz biz. Çünkü bir sistem-örgüt olarak varolan her şey belirli bir bilgiyi temsil eden bir yapıdır...

DOĞADA “MAHALLE BASKISI”

Sistem örgüttür, en basit örgüt ise, en azından iki element -üye- arasındaki ilişkiden-bağdan oluşur dedik. Ve bunu, SİSTEM (örgüt) =A+B olarak ifade ederek, bütün meselenin aradaki o “+”da, yani bağda düğümlendiğini söyledik. Çünkü, adına BİLGİ dediğimiz bir sistemin-örgütün varoluş temelini oluşturan zemin bu bağla-ilişkiyle birlikte gerçeklik kazanıyor. Her ilişki belirli bir bilgiyi kayıt altında tutan bir bağ-zemin olarak ortaya çıkıyor..

“Bağ” -ilişki- deyince akla gelen ise, ilk önce, bir A ile bir B arasındaki mekanik ilişki oluyor! Bunu, daha önceki çalışmalarda, ipe bağlı olarak dönmekte olan bir taş örneğiyle açıklamıştık. (Burada insan A ise taş da B olsun). Böyle bir sistemi birarada tutan kural (yani sistemin bilgi temeli) açıktır: Taş, ipe bağlı olduğu sürece dönmeye devam eder. Çünkü, ip

---

varlıklar yoktur. Herşey, başka şeylerle ilişkileri içinde, bu ilişkiler içinde kazandığı izafi varlığıyla birşeydir. Herşey, yaratırken yaratılarak varolur-birşey olur...

aracılığıyla onun üzerine her an onun dönmesine neden olan belirli bir kuvvet etkide bulunmaktadır.

Eğer “mahalle baskısı” olayının ne anlama geldiğini mekanik bir örnek üzerinde göstermek isteseydik, herhalde yukardaki örnek yeterli olurdu! Çünkü bu durumda, ip aracılığıyla taşı sisteme bağlı kalmaya zorlayan kuvvettir o “mahalle baskısı”! Ama tabii bu mekanik bir örnek; böyle bir örnek toplumsal düzeyde ancak efendi-köle ilişkisini (köleci bir sistemi) açıklayabilmek için kullanılabilirdi. Çünkü, köleci sistemde köle bir insan değil, bir üretim aracıdır. İpe bağlı olarak dönmekte olan bir taşın farkı yoktur kölenin!..

Doğada yer alan gerçek sistemler ise böyle değildir!. Örneğin, bir protonla bir elektrondan oluşan en basit bir atom -sistem- olan bir hidrojen atomu için artık aynı mantığı kullanamayız!⁴ Çünkü, bu durumda artık elektron, ipe bağlı taş örneğindeki o taş gibi, elektromagnetik bir kuvvetle protona bağlı olduğu için onun etrafında dönmez! Eğer böyle olsaydı, yani proton elektronu kendisine bağlı olarak tutmak ve döndürmek için onun üzerine (yukardaki örnekte bizim ip aracılığıyla taşın üzerine uyguladığımız gibi) bir kuvvetle etkide bulunuyor olsaydı, yani sistem, ipe bağlı taş örneğinde olduğu gibi sürekli bir enerji harcanılarak ayakta tutuluyor olsaydı hemen çökerdi! Çünkü ne protonun, ne de elektronun enerji harcayarak aradaki ilişkiyi-bağı ayakta tutma gücü vardır!

Evet, elektron ve proton birbirlerine elektriksel-magnetik bir kuvvetle bağlıdır, ama sistem belirli bir denge durumundayken (yani kuantum seviyesinde iken) bu kuvvet artık gerçek bir kuvvet olmaktan çıkar, sadece potansiyel bir kuvvet halini alır. Yani elektron ve proton belirli bir kuantum seviyesinde iken aralarında gerçek anlamda hiçbir bağlayıcı kuvvete tabii olmadan hareket ederler (bu nedenle bu da aslında bir atalet hareketidir). **Ne zaman ki dışardan bir foton gelir, sistemi etkiler ve bu etkiyle ivmelenen elektron da sistemi terketmeye, ya da bir üst kuantum seviyesine çıkmaya hazırlanır; işte ancak o zaman onu (yani elektronu) mevcut sistemin -denge halinin- içinde protona bağlı olarak tutan gerçek anlamda elektromagnetik bir “merkezçekim kuvvetinin” var olduğu ortaya çıkar. Sistemin bir durumdan bir başka duruma geçişi, doğal anlamda “mahalle baskısını” temsil eden bu kuvvetin aşılmasıyla mümkündür. Bu nedenle, dışardan gelen her etki-foton-sistemi etkileyerek onun durum değiştirmesine neden olamaz. Ancak belirli enerji kapasitesine sahip olan fotonlar bu işi yapabilirler.**

Belirli bir kuantum seviyesini belirli bir “mahalleye” benzetirsek, her mahallenin sisteme ait unsurları kendi içinde tutan belirli bir potansiyel enerjisi (mahalle baskısı) mevcuttur. Bir mahalleden diğerine geçebilmenin kuralları bununla belirlenir.

Aynı durum, bir sistem olarak ele alındığı zaman, proton ya da nötron için de geçerlidir. Nasıl ki, atomu meydana getiren unsurlar, yani elektron ve proton, belirli bir kuantum seviyesindeyken virtüel foton alışverişi yoluyla birbirlerine bağlı olarak kalıyorlarsa, protonu ya da nötronu oluşturan unsurlar, yani kuarklar da, gene, belirli bir denge durumunda iken, gluon adı verilen virtüel parçacıkların alış verişi yoluyla ilişki içine girerek birbirlerine bağlanırlar. Ancak, bu durumda da gene bu bağ -bu “mahalle bağı”- gerçek bir kuvveti temsil eden -gözle görülür- bir bağ değildir. Ne zaman ki dışardan gelen bir etkiye bağlı olarak sistem denge durumunu kaybetme eğilimi içine girer, gene ancak o zaman hemen, virtüel-potansiyel bir nitelik taşıyan bu bağlayıcı kuvvetler gerçek bir kuvvet haline gelirler ve ayaklarından zincirle bağlı köleler gibi kuarkları sistemin içinde tutmaya çalışırlar. “Mahalle baskısının” -“mahalle bağının”- bu durumdaki adına da “çekirdek kuvveti” deniyor!.

⁴ Ama „bilim“ çevrelerinde geçerli olan mantık hala budur! (www.aktolga.de) 3. Çalışma, “Doğada Sistem Gerçekliği ve İnfomasyon İşleme Süreci”..

Bütün bunları gene daha önceki çalışmalarda kullandığımız bir örnekle somutlaştırmaya çalışalım: Yol kenarında durmakta olan, ya da belirli bir hızla hareket halinde olan bir arabayı düşünüyoruz. Arabanın durduğu, ya da belirli -sabit- bir hızla yol aldığı “durumları” belirli denge durumları olarak düşünürsek, gaz verildiği (ya da tabii frene basıldığı) zaman bir “durum değişikliği” meydana gelir. Ve o an, arabanın içinde oturmakta olan insan, belirli bir kuvvetle geriye (fren yapılıyorsa da ileriye) doğru itildiğini hissediyor. İşte, bilimsel terminolojide “atalet direnci” olarak ifade edilen ve mevcut durumu -dengeyi- korumaya yönelik olan bu “kuvvet”tir ki, toplumsal sistemler söz konusu olunca “mahalle baskısı” olarak karşımıza çıkan o “kuvvetin” esası da budur. Dikkat edilirse burada kullandığımız kuvvet kavramını hep tırnak içine aldık. Çünkü “atalet kuvveti, ya da direnci” diye gerçek anlamda böyle bir kuvvet yoktur. “Kuvvet olmayan bu kuvvetin” kaynağı, sistem belirli bir denge durumunda iken onun içinde potansiyel olarak varolan bağlayıcı -potansiyel- enerjidir. Ki bunu da biz bir sistemin sahip olduğu bilginin -bilgi temeli- kayıt altında tutuluş biçimi olarak ele alıyoruz.

Tıpkı, iki nöron arasındaki bağlantıyla oluşmuş bulunan bir sinapsın sistemin bilgi temelini temsil ediyor olması gibidir bu. Nasıl ki, söz konusu sinapsın gerçek bir sistem olarak faaliyete geçmesi ancak dışardan gelen bir informasyonun sistemi aktif hale getirmesiyle mümkün oluyorsa, ve sistem, dışardan gelen bu informasyonu mevcut yapıyla temsil edilen BİLGİ TEMELİYLE değerlendirerek bir sonuca varıyorsa, bütün diğer sistemlerin yaptıkları da aslında bundan başka birşey değildir. Belirli bir denge durumundayken potansiyel bir gerçeklik olarak mevcut olan sisteme ait bilgi, her durumda, dışardan gelen etkiyle birlikte iş yapacak gerçek bir -instanz- kuvvet olarak ortaya çıkıyor ve gelen informasyonun -etkinin- işlenmesi sürecinde üzerine düşeni yerine getiriyor. Bir hücre bu işi yapmak için özel olarak proteinler üretirken, bir atom bunu o an gerçek hale gelen belirli bir kuvvetle mevcut durumu muhafaza etmeye çalışarak yapıyor. Toplum söz konusu olunca bir “mahalle” de (yani toplumsal bir örgüt de), aynı işi, “mahalle baskısı” adı verilen ve o an bilince çıkan kendine özgü yaşam bilgilerinin (kültür) bağlayıcı bir kuvvet haline gelmesi yoluyla yapıyor.

Şimdi, bu evrensel teorik çerçevede içinde kalıp düşünerek toplumu ele almak istiyoruz:⁵

BİLİŞSEL TOPLUM BİLİMİNİN ESASLARI

1-İlkel komünal toplumdaki sınıflı toplumlara ve bilgi toplumu'na kadar bütün toplum biçimleri kendi içinde bir sistem gerçekliğidir. Neyin nasıl üretileceğini belirleyen sistemin dominant unsuru bir instanzın yanı sıra (bunu rasgele bir sembol olarak A ile gösterirsek), bir de, hazırlanan bu üretim modelini hayata geçiren motor sistemden oluşurlar (bunu da gene rasgele bir sembol olarak B şeklinde gösterelim). Bu durumda her toplum, kendi içinde, yapısal ve fonksiyonel anlamda bir A-B sistemi olarak ele alınabilir.

2-Her durumda, çevreyle etkileşim içinde (yani, üretim faaliyeti içinde) oluşan toplumsal varlığı (ki buna toplumsal nefis, self diyoruz) ve toplumu birarada tutan toplumsal üretim ilişkilerini belirleyen temel faktör o toplumun neyi nasıl ürettiğidir (yani, bilgi temelidir). Neyi-nasıl üretiyorsun sorusunun cevabı, üretim süreci içinde, sistemin elementleri olan insanların kendi aralarında nasıl -ne şekilde- görev bölüşümü yaptıklarını da açıklar. Bu arada toplumsal benlik-self-de üretim ilişkilerinde dominant olan unsur tarafından temsil edilen bir instanz olarak ortaya çıkmış olur.

⁵ “Bilişsel Tarih ve Toplum Bilimlerinin Esasları- www.aktolga.de 5.Çalışma

3-Bir diğ er nokta da, ne ürettiğini ve bunu nasıl ürettiğini BİLMEKTİR. Üretim bilişsel bir süreç olduğu için, insanların neyi nasıl üreteceklerini bilmeleri de gerekir. Bu yüzden, farkında olsunlar ya da olmasınlar ⁶, insanların üretim faaliyeti esnasında yaptıkları iş, neyin nasıl üretileceğine dair bilgiyi kendi aralarında oluşturdukları üretim ilişkisiyle (sistemin bilgi temeliyle) hayata geçirmeleridir. Üretim ilişkisi, toplumsal sistemin içinde işleyen canlı bir mekanizmadır; neyin nasıl üretileceğine dair bilginin kendini gerçekleştirmesi mekanizmasıdır; onun somutlaşmış şeklidir de diyebiliriz buna.

Yapılan işe gelince, işin özünü çevreyle etkileşme oluşturur. Çevreden (doğ a'dan) alınan hammaddeyi sistemin içindeki bilgiyle işleyerek ürün oluşturulurken, bununla birlikte toplumsal varlık da (self) üretilmiş-gerçekleştirilmiş olur. Üretimin, dışardan gelen hammaddenin belirli bir bilgiyle işlenilerek yapılması ve üretim faaliyetinin çevrenin etkisine karşı toplumsal bir "cevap" olarak gerçekleşmesi, çevrenin karşısında temsili bir instanz olarak toplumsal varlığı gerçekleştirir. Sınıflı toplumlarda sistemin dominant unsurunun ürüne sahip çıkma bilinci de bilgiye sahip çıkma bilinciyle bütünleşir.

Bir yanda, "hammadde" kaynağı olan bir "çevre" var, öte yanda da, üretim faaliyetini gerçekleştiren instanz olarak toplum. Bu toplum, üretim süreci içinde kendi içindeki görev bölüşümü ne olursa olsun, çevrenin karşısında tek bir instanz (varlık) olarak gerçekleşir. Yani toplumsal varlık, belirli bir bilgiye sahip olan ve bu bilgiyi işlerken (ürünü gerçekleştirirken) oluşan bir instanz olarak ortaya çıkar. Bu durumda, çevreyi A olarak gösterirsek, toplumun da, bununla birlikte B olarak gerçekleştiği gene bir A-B sistemidir ortada olan..

Ancak, günlük yaşantımıza ve alıştığımız değerlere ters gelse de, gene de, bu varoluş halini mutlaklaştırmamak gerekiyor. Çünkü, toplumsal tarihsel gelişme sürecinde belirli bir üretim ilişkisi içinde ilerlenirken birçok mikro süreçler hep aynı makro sürecin içindeki basamaklar olarak ele alınacağından, bu akış -süreç- içinde sahip olunan bilgiler zamanla otomatikleşirler. Ve öyle olur ki, toplumsal varlıkla birlikte tek tek insanlar da, günlük hayatın akışı içinde, farkında olmadan yaşanan bir sürece tabi olarak, toplumsal anlamda adeta kendi varlıklarında yok hale gelirler. Yani, belirli bir üretim ilişkisi içinde her gün, her an tekrarlanan faaliyetler, bir süre sonra "farkında olmadan" yapılan faaliyetler haline gelerek bilinç dışına itilirken, bu durumda, bu bilgileri kullanırken oluşan toplumsal benlik-kişilik de farkında olmadan oluşan kültürel bir benlik-kimlik haline gelir. Öyle olur ki, artık kimse bunu niye böyle yapıyorsun, bu neden böyledir diye sormaz olur. **İşte bizim kültür-ve kültürel kimlik- dediğimiz bilinç dışı oluşumun esası budur.**

Bu durumda, insanlar arasında gerçekleşen bilinç dışı kültürel ilişkileri (her ilişki belirli bir bilgiyi temsil eden bir informasyon alış verişiyle gerçekleşir) belirli bir kuantum seviyesinde bulunan bir elektronla bir proton arasındaki virtüel foton alışverişi olayına benzetebiliriz! Bu durumda foton alışverişi -ilişki- virtüeldir, çünkü gerçek anlamda bir alışveriş değildir burada söz konusu olan. Yani, belirli bir kuantum seviyesindeyken elektron ve proton tıpkı pingpong oynar gibi birbirlerine foton atıp tutmazlar! Ama sanki böyleymiş gibi bir durum ortaya çıkar ve bir denge kurulur. Burada bu işin ayrıntılarına girmek istemiyorum.⁷

Artık bilinç dışı hale gelen yaşam bilgilerinin -kültür diyoruz bunlara- durumu da böyledir. Babanızın yanında sigara içmenin iyi birşey olmadığını bir zamanlar bir şekilde

⁶ „Farkında olmaktan“ kasıt şudur: İnsanların bilişsel faaliyet sonucu ürettikleri bilgiler bile, zamanla "alışılabilir" bilgiler haline gelirler. Bu bilgiler, daha sonra yeniden üretilirlerken, artık üzerinde ayrıca düşünülmeden, otomatik olarak işlenirler (processing).

⁷ "Doğada Sistem Gerçekliği ve İnfomasyon İşleme Süreci" www.aktolga.de 3. Çalışma

“öğrenmişsinizdir”, ama artık bu sizin için içselleşmiş, bilinç dışı haline gelmiş -farkında olmadan sahip olunan- bir bilgi haline gelmiştir. Sofraya oturduğunuz zaman “afiyet olsun” demekten tutun da, “büyüklere saygı, küçüklere sevgi göstermek gerektiğine”, “el öpme” geleneğine kadar (hadi bu arada başörtüsü ya da türbanı da bunlara ekleyelim) bütün bu bilgilerin hepsi kişiliğimizi oluşturan bilinç dışı haline gelmiş yaşam bilgileridir.

Kapitalizm öncesi bir toplumu -örneğin, böyle bir toplumun alt sistemi olan bir kasabayı, ya da bir köyü- kültürel anlamda bir “mahalle” olarak düşünürsek, böyle bir mahallede herkes birbirini tanımaktadır. “Büyüklere saygı, küçüklere sevgi” esastır. Birinin o an birşeyi yoksa hemen gelir onu komşusundan alır, düzenli ev ziyaretleri yapılır. Herkesin uyduğu belirli kılık kıyafet normları vardır, belirli müzikler dinlenir, yenilen şeyler aşağı yukarı aynıdır. Örneğin, müslüman mahallesinde salyangoz yenilmez de satılmaz da! Kökleri ta ilkel komünal topluma uzanan belirli bir namus, şeref, haysiyet anlayışı vardır vs.. Bütün bunlar, insanların hiç farkında olmadan sahip oldukları yaşam bilgilerini -kültürü- oluştururlar. Hiç kimse, “yahu biz niye bu müziği dinliyoruz” diye düşünmez; ya da kimsenin aklına “neden böyle giyiniyoruz” diye bir soru gelmez!. Ne zaman ki birisi ortaya çıkar ve alışlagelen bu kurallara -yaşam bilgilerine- aykırı davranmaya başlarsa, bu tür sorular ancak o zaman sorulmaya başlanır. O ana kadar bilinç dışı kültürel yaşam bilgileri olarak hayatın içinde yer alan bu bilgiler -kurallar- o an bilince çıkarak sistemi birarada tutan -insanları buldukları mahalleye veya sisteme bağlayan, ya da tabii onları mahalleden dışlayan- gerçek anlamda bağlayıcı -ya da dışlayıcı- bir kuvvet haline dönüşürler.

İlkel komünal toplumda tek tek insanların birey olarak toplumsal varlıktan ayrı bir varlıkları yoktur. Çünkü bu durumda insanlar henüz daha toplumsal varlığın üretilmesinde otonom birimler olarak bir işleve sahip değildirlere. Sistem ancak, elementlerinin kaynaşmış bütünsel varlığıyla kendi kendini üretebildiği için, henüz daha bireye özgü bir “ben” oluşmaz. Özel mülkiyet -sahip olma bilinci- henüz daha gelişmemiştir. Böyle bir toplumda önemli olan, komünal ilişkiler -bağlar- içinde varolan insanların kolektif davranışları ve varlıklarıdır. Buradaki “mahalle bağları” insanları birarada tutan, onların davranışlarını belirleyen yazılı olmayan o komünal kan anayasasının belirlediği kurallardan oluşmaktadır.

İnsanları, kapitalizm öncesi üretim ilişkilerinden kaynaklanan bilinç dışı yaşam bilgilerinden-kültürden- arındırarak kapitalist kültüre sahip gerçek anlamda mülk sahibi bireyler haline getiren kapitalizm olmuştur. Yani, ancak kapitalizmle birlikte ki, birey otonom bir “agent”⁸ olarak ortaya çıkar. Bu, işveren için de, işçi için de böyledir. Yani, ancak kapitalizmle birlikte ki, bunların her ikisi de artık kendisi için varolan-karar veren ve üreten bireyler haline gelirler. Buna bağlı olarak tabii, kapitalist ilişkilerin hakim olduğu bir toplumda “mahallenin” yapısı da değişir. “Mahalle”, kapitalizm öncesi toplumda insanların “komşuluk” ilişkileri içinde birarada yaşadıkları -oturdıkları- bir mekan iken, kapitalist toplumda artık tamamen farklı bir sistem haline dönüşür. Bu değişimde göze batan en önemli unsur, insan ilişkilerini temsil eden “komşuluk” kavramının değişmesidir. Kapitalizm öncesi “mahallede” komşu olmak sadece oturlan evlerin yakın olması anlamına gelmiyordu. O, aynı zamanda, ilkel komünal toplumdan kalma “birlikte varoluş” zemininden kaynaklanan derin ilişkiler ağının kalıntılarını da içinde taşıyordu. En geniş anlamıyla ilkel komünal toplumda ifadesini bulan bu derin ilişkiler ağı ve birlikte varoluş olgusu, sınıflı topluma geçince, bireyin ortaya çıkmasıyla birlikte sürekli aşınır, ama kapitalizme gelene kadar henüz daha tam olarak yok olmaz. İnsanlar arasındaki “ilişkileri” kökten değiştiren kapitalizm olmuştur. Bırakınız komşuluk ilişkilerini bir yana, kapitalist bir toplumda çoğu zaman aynı binada oturan insanlar bile birbirlerini tanımazlar!. Niye? Çünkü, kendi bireysel varlıklarını (self) üretmek için bu insanların birbirlerine ihtiyaçları yoktur artık. Herkes otonom bir agenttir bu durumda. Herşey, bu arada insan ilişkileri de alınıp satılan bir meta haline gelmiştir. Karşılıksız ilişkiler -kültürel anlamda “mahalle bağları”- belirleyici olma özelliklerini kaybederler. İlişkinin alınıp satılan bir

⁸ Bilişsel Bilim terminolojisinde „agent“, kendi içinde bağımsız -otonom- bir bilgi işleme-üretim birimidir.

meta haline geldiği bir ortamda insanları birbirine bağlayan kapitalizm öncesi –duygusal-bağlar da yok olur. Komşun açmış, tokmuş, bunlar seni ilgilendirmez artık. Çünkü, sen işverensen eğer, o da, ya senin rakibin olan başka bir işverendir, ya da senin yanında çalışan bir işçidir. Aranızdaki ilişkinin kuralları ise bellidir. Aynı mantık, modern bir işçi mahallesi için de geçerlidir.

“MAHALLE BASKISINA” BAŞKA ÖRNEKLER

“Mahalle baskısının”, “hangi türden olursa olsun bir örgütün dışardan gelen etkilere karşı mevcut durumunu korumaya yönelik atalet direnci olduğunu” söylemiştik. Bu konuda sayısız örnekler verebiliriz. Örneğin, “Fenerbahçeliliği” ele alalım! Nedir o “Fenerbahçe Camiası” denilen şey? Bu da sanal anlamda bir örgüt değil midir sonunda! Elementlerini “Fenerbahçe taraftarlarının” oluşturduğu toplumsal bir oluşum-“mahalle” değil midir burada da söz konusu olan! Bu örgütü birarada tutan ilişki zeminine-“bilgi temeline” gelince, bu da “Fenerbahçe sevgisi”-“Fenerbahçelilik ilişkisi” olarak açıklanır. Öyle ki, bu bilgi, yani Fenerbahçe sevgisi, bu işe kendini vermiş olan birçok kişi için artık bir kültür-yani farkında olmadan sahip olunan bir bilgi-haline gelmiştir. Ve her örgüt gibi bu örgütün -“camia”nın- belirli kuralları vardır. Ancak bu kurallara uyan camianın üyesi olarak kabul edilir. Örneğin, bir Fenerbahçeli tutupta sırtına Galatasaray formasını giyip dolaşamaz! Niye dolaşamaz? Çünkü o da bilir ki, eğer böyle birşey yaparsa o zaman Fenerbahçe camiası bunu hoş görmez! Yani, gözle görülmeyen, ama her Fenerbahçelinin bilinçdışı olarak sahip olacağı belirli “mahalle kuralları” söz konusudur. Bu kurallara aykırı hareket etmeye başladıkları zaman da bir “mahalle baskısına” maruz kalacaklarını bilir bütün üyeler..

Aynı şey kendisine “Atatürkçü”, “laik” diyen laikçi-ulusalcı cephe üyeleri için de geçerlidir. Bu cepheye dahil olmanın da bir kültürü -bir bilgi temeli- ve “mahalle bağlarına” dayanan bir “mahalle baskısı” vardır gene. Bunlar bilinen şeyler. Laikçi-Atatürkçü-ulusalcı bilgi temeline karşı çıktığın an bu “mahalle baskısının” da ne anlama geldiğini anlarsın! Örneğin, bu satırların yazarı 1973 Martında darbeye-darbecilere karşı çıktığı, darbecilere karşı parlamenter demokrasiyi savunduğu için bu “mahalle”nin aforoz ettiği bir kişidir. Bu nedenle, gelin de siz o “mahalle baskısının” ne anlama geldiğini bana sorun!! Hadi ben bir yana, benim yanımda durduğu için benim o anamı bile aforoz ettiler! Hatta en yakınları bile ilişkiyi kestiler kadınla “senin oğlun artık Demirelci olmuş” diye!. Çünkü bugün Erdoğan’ın elinde olan demokrasi bayrağı o zamanlar Demirel’in elindeydi ve ben de Sıkıyönetim Mahkemelerinde “12 Mart faşizmine, Gürler-Batur Cuntasına karşı parlamenter demokrasiyi-Demirel’i destekliyorum” diye bas bas bağıryordum!

“Başörtüsü olayına” gelince! Başörtüsü, İslam kültürüyle yoğrulmuş Anadolu halkının kültürel mirasının bir parçasıdır. Hatta, sadece İslam kültürü de değil, Anadolu-Bizans kültürünün de bir parçasıdır o. Şimdi kimse işin bu tarafından bahsetmiyor ama, Türkler Anadolu’ya geldikleri zaman burada başka insanlar da vardı ve o “Rumlar” denilen Bizans vatandaşı kadınlar da başlarına örtü takıyorlardı . Ermeniler de öyle, çoğu Ermeni kadınlar da başlarını örterlerdi. Yani, kadınların başını örtmesi sadece İslam’a özgü bir şey değildir. Anadolu kültürünün derinliklerine kadar uzanır bu işin ucu. Ve bu kültür nesilden nesile aktarılarak toplumsal yaşam bilgisinin bir unsuru-sembölü olarak günümüze kadar gelir.

Peki, Anadolu kültürünün bir parçası olan o başörtüsü neden bugün bir sorun haline geldi, kime ne zararı var ki kadınların başını örtmesinin? Önce şunu düzeltelim, dikkat ederseniz “başörtüsüne karşı değiliz” diyor laikçi seçkinler! Onların karşı olduğu şey “başörtüsü değil türban”mış! Ne fark mı var türbanla başörtüsünün arasında? Başörtüsü, farkında olmadan sahip olunan Çevre kültürüne ait bir unsur iken, türban, Yönetilenlerdeki belirli bir uyanışı-direnışı -kendine gelişi- modernleşmeyi temsil eden (buna bağlı olarak da siyasi sonuçları olan) bir semboldür! Yani, Yönetici Devlet Sınıfının karşısında yer alan Yönetilenlerin

uyanana Çevre bilincini temsil ediyor türban. Ne midir “uyanana o Çevre bilinci”? Yönetilenler - Çevre- adı verilen geleneksel Anadolu halkının bağrında gelişen kapitalizmin insanlara aşladığı yeni bir ruhtur o-kendine güven duygusudur. Yönetenlere, “ben artık farklıyım, eski Çevre-Sürü-Reaya-değilim” mesajıdır! İşte türbanın, Yönetenleri kırmızı görmüş boğa gibi çıldırtan özelliği buradan kaynaklanıyor. Çünkü, “sürünün” “Çobana” karşı direncini-başkaldırışını ifade ediyor o! Çevre-Yönetilenler, yani geleneksel Anadolu halkı, ana rahminde geliştirdiği Anadolu kapitalizmi bebeğini doğururken ilk kez eski efendileri olan seçkinlere karşı yeni bir bilinçle ortaya çıkmaya başlıyorlar. Türban da zaten tam bu noktada ortaya çıkıyor; yeni bir kimliğin-benliğin oluşması süreci onunla kendini ifade etmiş oluyor. Çünkü türban, geleneksel olanla, yani Çevreyle-Yönetilenlerle (yani anneyle) yeni doğanın (yani çocuğun-Anadolu kapitalizminin) birlikteliğini temsil ediyor. Çocuk doğmuş ama halâ annenin bakımına, yardımına ihtiyacı var, türban işte tam bu noktada bu anne-çocuk birlikteliğini temsil ediyor. Bu yüzden de “mahallenin” sembolü haline geliyor.

Deniyor ki, “madem ki türban “mahallenin” sembolüdür, o zaman bunlar güçlendikçe, söz konusu mahallenin sınırları da genişleyecek bütün Türkiye’yi kapsar hale gelecek; giderekten herkes türban takmak zorunda kalacak; ki bu da Türkiye’nin din devletine doğru gidişinden başka birşey değildir”!..

Kim söylüyor bunları? Yönetici seçkinler, aktüel adlarıyla da “ulusalcılar”; yani, Osmanlı artığı Devlet Sınıfının günümüzdeki temsilcileri. **Bunların kafasındaki Türkiye’de iki “mahalle”-iki kültürel yapı, yani iki Türkiye var!. Bir yanda, “beyaz Türklerin” mahallesi-“Batı” yakası, diğer yanda ise, “öteki Türkiye”, yani, İslamcı Anadolu yakası! İki kültür ve bu iki kültüre göre oluşan iki tip insan, iki kimlik, iki Türkiye! Bu, aslında tarihsel gelişim sürecinin sonunda ortaya çıkan bir durum; yani gerçekten de iki Türkiye var Türkiye’de! Kolay değil, “batılılaşma” adı altında iki yüz yıldan beri süregelen bir kültür ihtilaline maruz kalmış bu ülke. Yukardan aşağıya doğru belirli bir toplum mühendisliği projesine bağlı olarak “yeni bir insan, yeni bir toplum” yaratılmaya çalışılmış.**

“Beyaz Türklerin-“batıcı” elitlerin içinden çıkan “Yönetici Devlet Sınıfından-seçkinlerden” bahsettiğimiz zaman, bunların, tarihsel süreklilik içinde mevcut durumu -dengeyi- kısacası Devleti muhafazayla görevli “Devletin asıl sahipleri” olduğunu unutmamız gerekiyor. Türkiye’de “korunması gereken” “mevcut denge”den bahsedildiği zaman bunun ucunun da ta Osmanlı’ya kadar uzandığını unutmamak gerekiyor. Bugün de hala bu dengeyi muhafaza etmeye çalışıyorlar... Çalışıyorlar ama onların göremedikleri bir gerçek daha var bugün: Türkiye artık o eski dengeden ibaret değildir! Zorla da olsa -ırza geçme yoluyla da olsa- zamanla sistem hamile kalmış ve Anadolu kapitalizmi adı altında kendi diyalektik inkârı olarak nurtopu gibi bir çocuk doğurmuştur!

MAHALLE İÇİNDEKİ MAHALLECİKLER!

Dışardan bakınca, ya da eski Türkiye’yi temsil eden grupların gözüyle bakınca, bugün Türkiye’de olup bitenler -mücadeleler- farklı kültürler -mahalleler- arasında cereyan eden kültürel bir “mahalle kavgasından” ibarettir!. “Atatürkçü-laikçi-ulusalcı” mahalle bir yanda “İslamcı” mahalle diğer yanda; bir de “Kürt mahallesi” var tabii! Bunlar birbirleriyle dalaşıp duruyorlar!

Gerçekte ise asıl kavga yeniyi temsil eden Anadolu kapitalizminin güçleriyle eski Türkiye’nin güçleri arasında cereyan ediyor. Ama “eski Türkiye” deyince bundan sadece onun Devlet Sınıfı ayağı anlaşılmasın! Eski Türkiye’nin beyaz Türklerinin batıcı mahallesi, kendi içinde de gene bir sürü mahallelerden oluşuyor!. “Solcuların” mahallesi, “sağcıların” mahallesi, Devletçi burjuvaların mahallesi..say sayabildiğin kadar! Bütün bunların ortak özelliği, bunların hepsinin o büyük Batı yakasının -mahallenin- içinde bulunan kültürel alt sistemler üzerinde oluşmalarıdır. Kapitalizm geliştikçe her iki mahalleye ait olan insanlar da farklılaşmakta, bunların içinde yeni alt sistemler ortaya çıkmaktadır. Eski, batı yakası Türkiye’sini ele alalım.

Kapitalizmin gelişmesiyle birlikte aslında hepsi de belirli bir ortak kültürel zeminden kaynaklanan insanlar farklı çıkar grupları olarak ortaya çıkarlar. Öyle ki, bunlar, hep birlikte eskiyi muhafaza edebilmek için Yeni Türkiye'ye karşı savaşırlarken, aynı zamanda kendi aralarında da savaş halindedirler. Ama dikkat edin, bunlar kendi aralarında savaşırlarken bile aslında birbirlerine etki-tepki mekanizmasıyla kuvvet şırınga ederek yeni Türkiye'ye karşı savaşmaktadırlar!. Kültürel savaşlarla sınıf mücadelelerinin içiçe geçtiği bir ortamda işlerin içinden çıkılmaz hale gelmesinin nedeni budur!

Bütün bu anlatılanları şöyle özetleyebiliriz:

1-Kültürel bilgiler, daha önceki nesillerden bize miras olarak kalan, artık bilinçdışı haline gelmiş yaşam bilgileridir. Anadilimizin de bir parçası olduğu bu bilgileri anne babamızdan, en yakın çevremizden-toplumdan farkında olmadan öğreniriz. Bu anlamıyla bunlar-bu bilgiler içinde bulunduğumuz büyük bir kültürel mahallenin bilgi temelini oluştururlar. Sistemi birarada tutan, insanları birbirine bağlayan bağlar bu bilgilerden oluşurlar. Sistemin elementi olan tek tek insanlar, ancak bu türden bağlarla birbirlerine bağlı oldukları bir mahallenin içinde kendi varlıklarını-kimliklerini üretebilirler. İnsanın toplumsal bir varlık olduğu gerçeği, onun toplum adı verilen bir mahallenin içinde, ona bağlı olarak varolduğu anlamına gelir.

2-Kimliğimizin-benliğimizin oluşmasında çok önemli yeri olan, bizi toplum adını verdiğimiz içinde yaşadığımız bir mahalleye bağlayan bu yaşam bilgilerini zorla-baskıyla yok etmek-değiştirmek mümkün değildir. Eğer kimliğimizi bir binaya benzetirsek, bu şekilde-mahalle bağlarıyla- oluşan kültürel kimliğimiz de binanın temeline-zemin katına benzer, bu nedenle buna bizim "alt kimliğimiz" diyoruz.

3-Yaşam süresi boyunca sahip olacağımız diğer bilgileri farkında olmadan sahip olduğumuz bu bilinçdışı-kültürel bilgi hazinemizi kullanarak üretebiliriz. Yani, yeni bilgiler-sinapslar-ancak, daha önceden mevcut olan bilgiler -sinapslar- kullanılarak onların üzerine inşa edilirler.

4-Ancak, bilişsel anlamda kişiliğin-benliğin oluşmasında kültürel-bilinçdışı zemin çok önemli olmakla birlikte, hiçbir zaman herşey bundan ibaret de değildir (olmamalıdır!). Çünkü, yaşamı devam ettirme mücadelesi, son tahlilde, yaşanan anı yeniden üretme mücadelesidir. Bu da ancak yaşanan, ana yön veren aktüel bilgilere sahip olmakla mümkündür. Bu bilgilerin kaynağı ise üretim faaliyetidir. Üretim faaliyeti ve bu faaliyeti gerçekleştirirken içinde yer aldığımız üretim ilişkileri yeni aktüel bilgilerin üretilmesinin başlıca kaynağını oluşturur. İşte, "üst kimlik" adını verdiğimiz bilişsel kimliğimiz de bu sürecin içinde oluşmakta-ortaya çıkmaktadır.

Üst-bilişsel kimliğimiz, bilinç dışı olarak sahip olduğumuz kültürel kimliğimizin yaşanan anla bağlantısını kurarak onu geliştirir. Bu nedenle, hangi kültürel zeminden -mahalleden- yola çıkmış olursa olsun, insanları yaşanan anın içinde birleştiren daima, onların üst kimliklerini oluşturdukları bilişsel zemindir (üretim faaliyetinin oluştuğu zemindir).

5-Eski köye-mahalleye-yeni kurallar koymanın ve bu kuralları gönüllü olarak insanlara kabul ettirmenin yolu, onları (insanları) kapitalist üretim faaliyetinin içine sokmaktan geçer. İnsanlar ancak aktüel-kapitalist üretim ilişkilerinin içinde düşünmeye başladıkları zaman yeni bilgiler üreterek eski mahallelerinin sınırlarını genişletebilirler. "Mahalle baskısı" adını verdiğimiz kültürel kimliklerimizi oluşturan bilgi temelini aşarak üst düzeyde yeni bir bilgi temeline-zemine ulaşabilmenin yolu üretim faaliyetidir. Çünkü yeni bilişsel bilgiler ancak bu şekilde-böyle bir zeminde üretilirler. Kapitalizm, bütün o kapitalizm öncesi mahallelere ait bağları çözerek, bütün o "mahalle baskılarını" yok ederek bilgi toplumuna giden yolu temizlemekte-çözmektedir..

